

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วาทกรรมการพัฒนาในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สองนับว่าเป็นผลผลิตที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในบริบทโลก ท้องถิ่นและสังคมที่เรียกว่าวาทกรรม “ประเทศด้อยพัฒนา” หรือ “ประเทศโลกที่สาม” (ไชยรัตน์ เจริญสิน โอฟาร 2545 : 22) ซึ่งการพัฒนาได้เข้าถึงระบบทุนนิยมตามแนวทางของการพัฒนาจากภาครัฐในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งให้เห็นว่ามีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างพื้นฐานของสังคมขึ้นแล้วในประเทศโลกที่สามด้วยการเข้าครอบงำฐานอำนาจ จึงทำให้มีการควบคุมวาทกรรมสาธารณะและมีความสำคัญต่อทรัพยากรในเชิงสัญลักษณ์ (Van 1996 : 355) เป็นการแสดงถึงพลังอำนาจจากการก่ออิทธิพลตามทฤษฎีหลังสมัยใหม่โดยเชื่อมต่อการสื่อสารทางการเมืองและการทับซ้อนที่แสดงออกมาโดยการใช้ถ้อยคำชักจูงใจในลักษณะของข้อความและคำพูด (Gamson 1992 : 355)

ปรากฏว่าวาทกรรมที่แสดงอำนาจในช่วง 4 ทศวรรษที่ผ่านมาตามอุดมการณ์ทุนนิยมได้มีอิทธิพลต่อการผลิตของชุมชนชนบทไทยอย่างรอบด้านและแบบยล เข้าครอบงำต่อการกำหนดนโยบายของประเทศผ่านแผนพัฒนา ตลอดจนการใช้ความรู้ผ่านการขัดเกลาซึ่งเสมือนว่าเป็นกลางที่จะนำมาอธิบายแผนการผลิตให้เป็นไปเพื่อตอบสนองต่ออุดมการณ์ทุนนิยม (นเรศน์ วงศ์สุวรรณ 2547 : 158) ภายหลังจากนั้นวาทกรรมการพัฒนาแห่งยุคสงครามโลกครั้งที่สองเริ่มอ่อนแอ ด้วยสาเหตุวาทกรรมนั้นไม่ให้ความสำคัญกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่จะให้ความสำคัญกับเรื่องของภูมิปัญญาชาวบ้าน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ไชยรัตน์ เจริญสิน โอฟาร 2545 : 60) ในหลักการเดิมของพัฒนานั้นก็ยังคงยึดแนวทางการพัฒนาตามทฤษฎีความทันสมัยด้วยการเน้นค่านิยม การแข่งขันพัฒนาอุตสาหกรรม และการทำให้ชนบทเป็นเมือง โดยการพัฒนาตามเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก เน้นการเจริญเติบโตทางวัตถุ การแสวงหากำไรสูงสุดเพื่อความพอใจในการบริโภค (อภิชัย พันธเสน 2537 : 27) ตลอดจนการพัฒนาที่ซึ่มซับอยู่ในระบบทุนนิยม ยิ่งพัฒนาเท่าใดยิ่งก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำจากรายได้แตกต่างกันอย่างมากระหว่างเมืองกับชนบท คนรวยกับคนจน สร้างความเจริญกระจุกอยู่แต่คนกลุ่มเดียว (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา 2548 : 34) การพัฒนาที่ต้อง

ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและ การดูดซับส่วนเกินจากผลผลิต ของเศรษฐกิจทุนนิยมที่พัฒนาเทคโนโลยีสูง และผลิตได้คราวละมากๆ ลักษณะการผลิตเป็นอุตสาหกรรมนั้นเพียงเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม ที่นำกำไรมหาศาลสู่เจ้าของกิจการบริษัทธุรกิจและขยายทุนขนาดใหญ่เพื่อความมั่งคั่ง (พิทยา ว่องกุล 2548 : 127) และการกระจายรายได้ก็จะเพิ่มขึ้น โดยที่ภาคอุตสาหกรรมมีอัตราสูงกว่าภาคเกษตรกรรม (อภิชัย พันธเสน และคนอื่นๆ 2546 : 1-2) อิทธิพลของวาทกรรม การพัฒนานั้นได้เข้าสวมรอยในกระบวนการสร้าง การผลิต เอกลักษณะ และความหมาย เข้าแทนที่ สวมรอยเอกลักษณ์ท้องถิ่น (ไชยรัตน์ เจริญสิน โอปาร 2545 : 338) ครอบงำเพื่อตัดดวงผลประโยชน์อย่างไม่สิ้นสุด เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศไทยครั้งสำคัญในปี พ.ศ. 2540 ได้เข้าไปทำลายหลายภาคส่วนที่เกิดผลกระทบมากที่สุดคือด้านการเงินจนในที่สุดประเทศไทยต้องประกาศลอยตัวค่าเงินบาท (วิญญู บุญมาร์ตัน 2548 : 31) เหตุการณ์นั้นอยู่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ถึงแม้จะไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการปกครอง แต่ก็กระทบต่อความมั่นคงในชีวิตของประชาชนทั่วไปอย่างกว้างขวาง และรุนแรง ในขณะเดียวกันก็เกิดการปรับตัวขนานใหญ่ของ กระบวนทัศน์ท้องถิ่นนิยมขึ้นในระดับปัจเจกชน มีผลกระทบโดยตรงต่อพนักงานและผู้ที่อยู่ในวงการธุรกิจและสถาบันการเงิน เข้าสู่ครอบครัว และสังคม (อนุช อาภาภิรม 2545 : 14)

ถ้าพิจารณาสังคมไทยยุคก่อนการพัฒนา การดำรงชีพเรียกว่าชุมชนบุญพาลมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีการดำรงอยู่สืบเนื่องมาจนกระทั่งเกิดมีรัฐเข้าครอบครองชุมชนบุญพาล คือสังคมชุมชนและรัฐ (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา 2540 : 7) ในยุคพีชพานิชย์การผลิตเป็นเพื่อยังชีพ โดยการใช้เทคโนโลยีเป็นแบบดั้งเดิมไม่ต้องพึ่งพิงจากโลกภายนอก แรงงานเป็นแรงงานในครอบครัว ปัจจัยการผลิตที่นาเป็นของตนเอง พื้นที่ทางประวัติศาสตร์ยังชี้ให้เห็นว่าเศรษฐกิจหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นระบบการผลิตเพื่อแบ่งปัน เป้าหมายคือการผลิตเพื่อยังชีพและบริโภคในครัวเรือน (สุวิทย์ ชีรสาคัด 2545 : 119) การผลิตซ้ำไม่ต้องอาศัยเทคโนโลยีและการพึ่งพาจากภายนอก ความสัมพันธ์จากภายในกลุ่มสูง เป็นเศรษฐกิจพอยังชีพและรวมตัวกันในเงื่อนไขความสมัครใจ (ฉัตรทิพย์ นาถสุภา 2540 : 8) ในบางชุมชนพบว่ามีระดับความต้องการส่วนเกินความพอเพียง จึงทำให้ปรากฏการณ์การเอารัดเอาเปรียบขูดรีดมูลค่าส่วนเกิน โดยกลุ่มชนที่มีศักยภาพเหนือกว่าซึ่งมีต่อกลุ่มชนศักยภาพด้อยกว่า (สุนัย เศรษฐบุญสร้าง 2550 : 188)

ภายหลังจากมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2517 ได้เกิดวาทกรรมในชุดความรู้หนึ่งชุดที่เรียกว่าวาทกรรมเศรษฐกิจพอเพียง ได้สะท้อนผ่านกระแสพระราชดำรัส ของพระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัว “...ให้พอเพียงนี้ก็หมายความว่ามิกินมีอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ แม้บางอย่างอาจจะดูฟุ่มเฟือย แต่ก็ทำให้มีความสุขถ้าทำได้ก็สมควรที่จะทำ สมควรที่จะปฏิบัติ...” “...Self-sufficiency นั้นหมายความว่า ผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอยืมคนอื่นอยู่ได้ด้วยตนเอง...” วาทกรรมเน้นการนำไปปฏิบัติตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ แต่ต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการมาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความพอเพียงนั้นต้องอยู่ในกรอบความพอดี พอประมาณ ความมีเหตุผลสามารถเป็นเครื่องควบคุม ความไร้สติโดยเห็นปัจจัยเงินและวัตถุและขาดการยับยั้งของคนที่พัฒนาด้านอุตสาหกรรม มุ่งหวังกำไร การขยายตัวทางเศรษฐกิจเน้นไปที่เงินทุนและเทคโนโลยีที่พึ่งพาจากภายนอก (สุเมธ ตันติเวชกุล 2542 : 31) โดยการปลูกจิตสำนึกของความพอดี พอประมาณ มีเหตุผล และแก้ปัญหาที่มองเห็น ทางออก และการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ การมองพลังเชิงอำนาจ มองในมิติเศรษฐศาสตร์ รูปแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่มองภาพรวมมาจากภาครัฐ เมื่อประชาชนหลายระดับนำเศรษฐกิจพอเพียงแบบ จิตสำนึกแบบพุทธ (อภิชัย พันธเสน 2544 : 3) ในที่สุดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ปฏิบัติกันมา นานได้กลายเป็นกระแสทางเลือก(ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร 2544 : 129) ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้อง กับนักวิชาการได้เสนอให้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทางเลือกที่เป็นอุดมการณ์ชาติ โดยอัญเชิญ ให้เป็นแนวคิดหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (2545-2549) โดยการ นำเอาทรัพยากรมาใช้โดยตอบสนองสังคม พัฒนาโดยนำทรัพยากรมาใช้ ด้วยการพึ่งตนเองและ การแข่งขันกับเศรษฐกิจโลก ระหว่างการจัดสรรทรัพยากรเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งกับฐานรากของ สังคม เจริญเติบโตทั้งวัตถุ แต่ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสังคม เปรียบบางอย่างอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลง จากภายนอก

ในช่วงหลังการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจประชาชนจึงหันมาสนใจในการดำรงชีพ แบบ ประหยัด อุดมอม ไม่บริโภคนสิ่งฟุ่มเฟือย ดังนั้นการพิจารณาในการปรับตัวของประชาชน ต้องหา สิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ต้องปลูกจิตสำนึก จึงส่งผลให้วาทกรรมเศรษฐกิจพอเพียงเกิดพลังอำนาจจากแนวคิด ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจเป็นอันดับแรก และต่อมาได้ลดความต้องการมาสู่ระดับที่พึ่งตนเอง ดังเช่น ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ศาสนาเข้าในระบบเศรษฐกิจ (มณูญ มุกข์ประดิษฐ์ 2545 : 114)

ระยะต่อมาวาทกรรมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้เข้ามามีบทบาทในสังคมของชาวอีสาน ต่อการรับรู้เรื่องราวการทำมาหากินและตีความในมโนทัศน์เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง แต่ชาวบ้านส่วนหนึ่ง ยังคงดำรงชีพอย่างปกติในท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นภาพสะท้อนให้เห็นชีวิตจริงที่มาจาก

รากเหง้าวิถีชีวิต ถึงแม้ว่ามีวาทกรรมเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสอดแทรกในการดำรงชีวิตผ่านสื่อ ต่างๆ เพื่อให้ชาวบ้าน ได้เห็นหลักปรัชญาที่แท้จริงที่จะช่วยให้รอดพ้นวิกฤติเศรษฐกิจ แต่วาทกรรมนั้น ยังไม่สามารถเข้าถึงการรับรู้ของชาวบ้านได้ทั้งหมด ชาวบ้านยังคงดำรงอยู่ภายใต้บริบทเดิมและ ต้องการดำรงชีวิตอยู่แบบพึ่งตนเองเคารพในปรากฏการณ์สิ่งที่เกิดรอบตัวมนุษย์ ลักษณะความเชื่อ จากอำนาจลึกลับตามธรรมชาติที่อยู่ในใจของชาวบ้านผ่านโลกทัศน์ชาวอีสานที่มองสังคมชาวอีสาน เป็นสังคมเกษตรที่พัฒนาจากสังคมแบบยังชีพส่วนใหญ่ยังดำรงชีวิตแบบเกษตรดั้งเดิม ที่ต้องพึ่งพิง ธรรมชาติ ที่เป็นการรับรู้ผ่านสื่อทางวัฒนธรรม จารีต ประเพณีของชาวอีสาน (อภิศักดิ์ โสมอินทร์ 2537 : 89)

ประการสำคัญคือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ประชาชนชาวอีสานรับรู้ความหมายของ ปรัชญาอย่างไร และนำไปปฏิบัติอย่างไร การรับรู้ในการดำรงชีพ ที่สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจ กระแสหลักเกี่ยวกับการผลิต การบริโภค การบริการ และการออม รวมถึงวิถีคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ ความเป็นอยู่วิธีปฏิบัติในการดำรงชีวิต รากเหง้าที่แท้จริงผ่านศตวรรษ ภายใต บางส่วนที่เห็นเป็น ปรากฏการณ์สิ่งเหล่านี้ต้องให้ความสำคัญต่อผู้นำชุมชน ชาวบ้าน กำนัน ครู เจ้าอาวาสและผู้เฒ่า เป็นที่เคารพนับหน้าถือตาในชุมชน และการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาต่างๆ ไม่รู้หน้าที่ของตนเอง ประสิทธิภาพของชุมชนขีดความสามารถของชุมชน (นิมิต ไกรวานิช 2544 : 10-14) ทั้งภาครัฐ และ ประชาชน ได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ตามนโยบาย การพัฒนานั้นแต่พบว่ายังไม่ สอดคล้องไปตามปรัชญาเท่าที่ควร การรับรู้ และความเข้าใจในการทำมาหากินไม่ได้เข้าใจไปใน ทิศทางเดียวกัน ซึ่งยังพบว่ามีภาระย้อนทางศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมลดลง (สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2550 : ๑) เพราะฉะนั้นการเข้าถึงหลักของปรัชญาในความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ในเงื่อนไขความรู้คู่กับคุณธรรม ชาวอีสานเมื่อได้รับพระราชทานแนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียงแล้ว ชาวอีสานมีความเข้าใจเป็นอย่างไรแล้วนำไปปฏิบัติอย่างไรจึงเป็นปัญหาที่จะต้องถอดรหัส แปลความหมายเรื่องการรับรู้และการตีความเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นวาทกรรมของชาวอีสาน

คำถามในการวิจัย

1. มโนทัศน์ของชาวอีสานในการรับรู้และตีความปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างไร
2. การตีความปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประชาชนชาวอีสานนำไปปฏิบัติในการดำรงชีวิต ประจำวันอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้และตีความปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในมโนทัศน์ของชาวอีสาน
2. เพื่อศึกษาผลของการรับรู้และตีความปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวัน

ความสำคัญของการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษาเรื่องการรับรู้และตีความเศรษฐกิจพอเพียงในมโนทัศน์ของชาวอีสานได้รับรู้แนวคิดของชาวอีสานในแต่ละอาชีพ โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์วาทกรรมระหว่างวาทกรรมกระแสหลักกับวาทกรรมเศรษฐกิจพอเพียงและการปฏิบัติตนในการดำรงชีวิตในมโนทัศน์ของชาวอีสาน เพื่ออธิบายวาทกรรมเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นสัญลักษณ์ของความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ แต่มีวาทกรรมเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นความรู้ อีกชุดหนึ่งเข้ามาในชุมชนอีสาน โดยการใช้สื่อสารส่งผ่านแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นเครื่องมือจากภาครัฐ เพื่ออธิบายความรู้ชุดนี้ให้ภาคประชาชนชาวอีสานได้เข้าใจถึงความพอเพียง เมื่อวาทกรรมชุดนี้เข้ามาในชุมชนแล้วชาวอีสานมีการรับรู้มากขึ้นเพียงใด และปฏิบัติอย่างไร

การศึกษาชุมชนภาคสนามจะสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ในความพอเพียงในระดับชุมชน หมู่บ้าน อธิบายการรับรู้การตีความให้เข้าใจเรื่องการทำมาหากินไปในทิศทางเดียวกันกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้ที่ได้รับจากชุมชน หมู่บ้านในภาคปฏิบัติการในการดำรงชีวิตประจำวันจะเป็นประโยชน์กับองค์กร และหน่วยงานของรัฐใช้เป็นแนวทางการใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยการเสนอแนะเชิงนโยบาย เชิงวิชาการในการนำการรับรู้และตีความในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติแก่องค์กร ชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งผลการวิจัยนี้จะทำให้เกิดองค์ความรู้เพื่อไปอธิบายปรากฏการณ์ควบคู่กับวาทกรรมหลักกว่าด้วยการพัฒนาประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา ในการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้และตีความในมโนทัศน์ของชาวอีสาน เป็นการค้นคว้าเอกสารในเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนา แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน ทฤษฎีการพัฒนา การวิเคราะห์ว่าทกรมับ การรับรู้ และตีความ

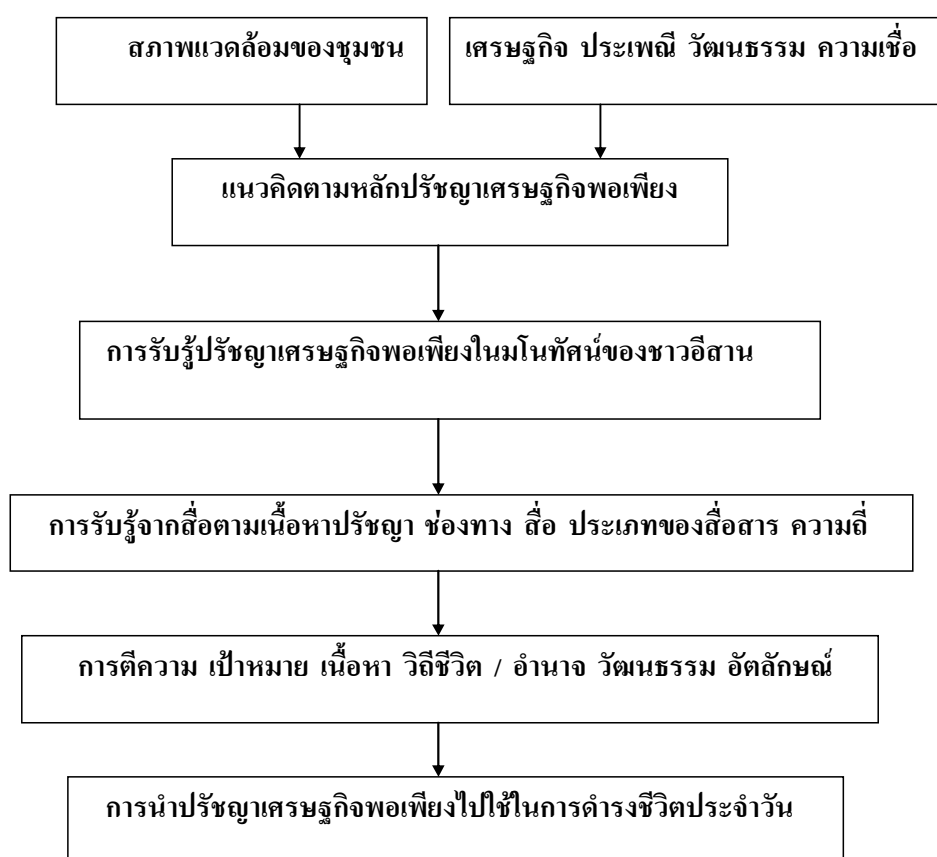
2. การศึกษาในพื้นที่ 8 หมู่บ้าน ซึ่งเน้นความหลากหลายทางกายภาพที่พึงพาทรัพยากร ต่างกัน ได้แก่ บ้านลับแล เขตเทศบาลตำบลวารินชำราบ อำเภวารินชำราบจังหวัดอุบลราชธานี บ้านคูสว่าง หมู่ 7 ตำบลหนองกินเพล อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี บ้านบุกลาง หมู่ 10 ตำบลบุเปือย อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี บ้านหนองเอาะ หมู่ 13 ตำบลเกษม อำเภอตระการพิชัยผล จังหวัดอุบลราชธานี บ้านทุ่งมน หมู่ 3 ตำบลทุ่งมน อำเภอกำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร บ้านหนองเล็ง หมู่ 3 ตำบลแคนน้อย อำเภอกำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร บ้านเวินบึก หมู่ 8 ตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี และตลาดอินโดจีน เขตเทศบาลเมือง จังหวัดมุกดาหาร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

เป็นการนำเอาสภาพแวดล้อมของชุมชน ความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม นำมาวิเคราะห์ การรับรู้และตีความในมโนทัศน์ของชาวอีสานต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเรื่องของการรับรู้ โดยใช้ทฤษฎีปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากอุดมการณ์จากอดีตของสังคมที่สืบทอดจากวัฒนธรรม ประเพณี ฮีตคอง ผญา และจากอุดมการณ์ของพระมหากษัตริย์ แล้วตีความเศรษฐกิจพอเพียงจาก ภาคปฏิบัติทางสังคมในเรื่องความเป็นอยู่ การทำมาหากินของชาวบ้าน ในระดับความพอเพียง ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ และคุณธรรม จากการรับรู้และการตีความ ระดับชาวบ้าน แล้วใช้ทฤษฎีตีความปรากฏการณ์ดังกล่าว

จากแนวคิดการศึกษาชุมชน นำมาวิเคราะห์การรับรู้เศรษฐกิจพอเพียง ของประชาชน อีสานแนวทางการวิจัย จะวิเคราะห์ระบบทุนนิยมในฐานะที่เป็นวาทกรรมกระแสหลักโดยการสร้าง การผลิต เอกถัษณ์ และความหมายกับการรับรู้และการตีความเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนชาวอีสาน ที่ประกอบขึ้นจากหลากหลายอาชีพ ทั้งภาครัฐหรือผู้มีอำนาจในชุมชนและประชาชน ที่เห็น ความสลับซับซ้อนอยู่ภายใน ความสัมพันธ์ของชุมชนที่มีความเชื่อมโยงในเรื่องความเป็นอยู่ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ระบบตลาด การผลิต การบริโภคและการแลกเปลี่ยน ในเรื่องของ

ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกัน กับความรู้และคุณธรรม การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์การรับรู้จากอุดมการณ์แบบพอเพียงของสังคมดั้งเดิม และความเป็นอยู่ในปัจจุบันในกระแสโลกาภิวัตน์จากความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม และการรับรู้ในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้ Critical Discourse Analysis ซึ่งเป็นการวิเคราะห์วาทกรรมและวิเคราะห์การรับรู้ Interpretive Discourse Analysis ในหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยผ่านสื่อต่างๆ การตีความจากทฤษฎีการรับรู้และทฤษฎีการตีความใช้เทคนิคของการตีความเชิงสังคมศาสตร์ในเรื่องของอำนาจ ความรู้ วัฒนธรรม อัตลักษณ์

แผนภูมิที่ 1.1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

มโนทัศน์ หมายถึง ความรู้ ความรู้สึกลึกซึ้ง ทักษะ มุมมองของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งต่างๆ ที่สัมผัสอยู่ โดยการบอกเล่า ส่งผ่านภาษา วัฒนธรรม วรรณกรรมในอดีต รวมถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยเฉพาะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ชาวอีสาน หมายถึง ชุมชนที่กำหนดพื้นที่ศึกษาในจังหวัดภาคอีสาน 8 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านลับแล บ้านคูสว่าง บ้านบุกลาง บ้านหนองเอาะ บ้านทุ่งมน บ้านหนองเลิง บ้านเวินบึก และตลาดอินโดจีน ซึ่งชุมชนเหล่านี้ได้ชี้ให้เห็นชัดเจนถึงความแตกต่างของประชาชนในการเข้าถึงทรัพยากร

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) หมายถึง ปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่ในหลวงพระราชทานแก่ประชาชนเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อหลุดพ้นจากวิกฤติอันเกิดจากกระแสเศรษฐกิจทุนนิยม เศรษฐกิจพอเพียงมีปรัชญาที่สำคัญในการปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชนจนถึงระดับรัฐ ซึ่งตั้งอยู่ในความพอดี ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตนเองภายใต้เงื่อนไขสองประการคือความรู้ และคุณธรรม ซึ่งจะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไม่ได้ โดยการพึ่งตนเอง ไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอก

การรับรู้ หมายถึง การเข้าใจความหมายกับสิ่งที่เกิดขึ้นที่เห็นเป็นปรากฏการณ์ที่มาจากปัจจัยภายนอกจากสิ่งที่รู้และสิ่งที่ไม่รู้ และการกระตุ้นจากสิ่งเร้าที่มาจากสื่อต่างๆ ซึ่งรับเอาข้อมูลจากสิ่งเร้าในสื่อของสิ่งที่รับรู้ได้ที่เป็นผลรวมของภาษา วัฒนธรรม ชาดินิยม ระบบของค่านิยม ที่สังคมแต่ละยุคได้ยึดถือไว้

การตีความ หมายถึง การให้ความหมายและประเมินคุณค่าของสถานการณ์ที่เกิดจากภาพภาษา และปรากฏการณ์โดยการตีความจะเห็นเครือข่ายโยงใยของวาทกรรมข้อเท็จจริงที่สลับซับซ้อน